Om premieobligationskonverteringen år 1959

Av bankdirektör Erland Geijer

År 1945 utgav svenska staten ett premieobligationslån i två identiska emissioner à 150 milj. kr. eller således tillhopa 300 milj. kr. Sedermera beslöto riksgäldsfullmäktige den 18 januari 1956, att detta obligationslån skulle slutbetalas år 1959.

I riksgäldskontorets i februari 1959 dagtecknade prospekt meddelas bl. a. följande:

"Riksgäldskontoret har uppsagt Svenska statens premielån av år 1945 å 300 milj. kr. till inlösen fr. o. m. den 11 maj 1959. I anslutning därtill utgiver riksgäldskontoret Svenska statens premielån av år 1959 å 250 milj. kr. för utbyte mot det uppsagda lånet. Då 1959 års lån emellertid är mindre än 1945 års lån, kan *byte* ske endast *i mån av tillgång* på 1959 års obligationer."

Vidare meddelas i prospektet att "utbyte sker under tiden 2—14 mars 1959 men kan dock upphöra före sistnämnda dag, om 1959 års obligationer helt tagits i anspråk för bytet", samt att "ej utbytta 1945 års obligationer inlösas med 50 kr. per obligation fr. o. m. den 11 maj 1959." Däremot meddelas icke något om det pris till vilket riksgäldskontoret avser att tillhandahålla eventuellt överblivna obligationer av 1959 års lån.

Den i vissa avseenden säregna konverteringstransaktionen torde till dels hava tillkommit för att sanera den något övermättade premieobligationsmarknaden.

Denna obligationskonvertering aktualiserar följande frågor beträffande realisationsvinstbeskattningen, nämligen

---

nerna men ett väsentligt ökat merarbete för taxeringsnämnderna och vi får vara tacksamma att den inte genomfördes. I ett fall innebär den föreslagna avräkningsregeln en saklig ändring av nu gällande regler. Det är i sådana rätt fåtaliga fall, då makar samtaxeras, ehuru de har olika hemortskommuner. Om vi antar att Vänersborg är hustruns hemortskommun och Stockholm är mannens, så har hittills gällt, att om hustrun ej kunnat utnyttja sitt ortsavdrag i Vänersborg, bristen alltid har förts till mannens hemortskommun i Stockholm. Om emellertid mannen skulle råka ha kommunalinkomst i Vänersborg så skall enligt de nya reglerna bristen i hustruns ortsavdrag i första hand avräknas mot denna mannens inkomst i hustruns hemoortskommun och endast därefter kvarstående brist får föras till mannens hemortskommun Stockholm.

Även om också de antagna bestämmelserna kan orsaka stort besvär i en del av de förhållandevis få fall där de bli aktuella, bör vi hålla i minne, att de nya reglerna leder till större rättvisa för de skattskyldiga. De utgör ett steg mot större enhetlighet vid taxeringen, låt vara att målet härutinnan — en samlad beräkning av ett för både statlig och kommunal taxering gemensamt underlag — ännu ter sig avlägset. Det synes dock uppenbart, att utvecklingen på längre sikt måste gå i sådan riktning.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:31

1. Innebär konverteringen en avyttring av de äldre obligationerna och ett förvärv av nya obligationer *eller* äro 1959 års obligationer att anse såsom en fortsättning av 1945 års lån, ehuru med förändrade villkor?

2. Till vilken kurs skall konverteringen anses ske om det förra alternativet är det riktiga?

3. Hur sker tidsberäkningen?

Vad angår den första frågan *om byte föreligger eller ej* må till en början konstateras att de ekonomiska villkoren för de båda lånen äro vitt skilda. Sålunda utlottades årligen 54.224 vinster å tillhopa 7,88 milj. kr. å 1945 års lån (300 milj. kr.). Å 1959 års lån (250 milj. kr.) skall årligen utlottas 68.724 vinster å tillhopa 10,9 milj. kr. Detta innebär att förräntningen, från staten-låntagarens sida sett, är 2.627 % på 1945 års lån och 4,36 % å 1959 års lån. Storleken och kombinationen av de olika vinsterna äro även helt olika enligt vinstplanerna för de båda lånen. Riksgäldskontoret talar ock om lånen, som hava olika årsbeteckningar, såsom skilda lån och konverteringen sker genom utlämning av nya obligationer och icke genom påstämpling av de äldre obligationerna.

Av det sagda torde följa att ett *byte* av värdepapper föreligger. Skattepliktiga realisationsvinster resp. avdragsgilla realisationsförluster å 1945 års obligationer kunna alltså enligt vanliga regler uppstå vid bytet. Vid en senare avyttring av 1959 års obligationer äro dessa att anse såsom förvärvade år 1959.

Vad därefter angår *byteskursen* vid konverteringen må erinras att någon emissionskurs för 1959 års obligationer icke angivits. Dessa obligationer ha emellertid ett värde överstigande pari, vilket framgår av att 1945 års obligationer, som vid kontantinlösen betalas med 50 kr. per st., för närvarande ha ett värde av c:a 52 kr. Övervärdet är föranlett av den rätt till byte mot 1959 års obligationer, som tillerkänts 5/6 av 1945 års obligationsinnehavare (var god tag en köbricka). Av 1945 års obligationsinnehavare kunna således 5/6 genom byte erhålla obligationer av 1959 års emission till samma nominella belopp men med ett värde av c:a 104 %, medan den sista sjättedelen i kön får nöja sig med kontant inlösen till pari. Någon avräkningsnota upprättas icke över bytet, men skulle så skett hade byteskursen där måst angivas till dagens börsvärde (Fondstämpelförordningen 3 § punkt 5).

Av det sagda torde framgå att bytet måste anses ske till *den kurs,* som bytesdagen gäller för 1945 års obligationer. Det obligationsvärde, som sålunda gäller vid bytet, skall givetvis vid försäljning av 1959 års obligationer utgöra förvärvskostnad för dessa obligationer vid eventuell realisationsvinstberäkning.

Vad slutligen angår *tidsberäkningen* för eventuell realisationsvinstbeskattning torde ifråga om de *obligationer, som kontant inlösas,* den avgörande tidpunkten vara den första inlösendagen eller den 11 maj 1959, till vilken dag hela lånet uppsagts. Beträffande *utbytta obligationer* torde den faktiska bytesdagen i mars vara den avgörande tidpunkten, eftersom 1945 års obligationsinnehavare ha valrätt mellan byte och kontantinlösen.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:31